

Ders Adı	Kodu	Yarıyıl	T+U Saat	AKTS	Z / S
Ortaçağ Sanayi Tarihi	TAR6017		3 + 0	7,5	Seçmeli
Birim Bölüm	Tarih - DR - Lisansüstü (Yüz yüze)				
Amaç	Bu ders, Ortaçağ döneminde sanayi faaliyetlerinin yapısını, üretim tekniklerini, iş gücü organizasyonlarını ve teknolojik gelişmeleri tarihsel bağlamda analiz etmeyi amaçlamaktadır. Avrupa, İslam dünyası ve Asya'daki farklı sanayi merkezlerini karşılaştırmalı olarak inceleyerek ekonomik, toplumsal ve kültürel etkilerini tartışmayı hedefler. Ayrıca öğrencilerin, Ortaçağ'daki sanayi üretim sistemleriyle modern sanayileşme süreçleri arasındaki süreklilik ve kopuş noktalarını eleştirel bir perspektifle değerlendirebilmesi hedeflenmektedir.				
Ders İçeriği	Ortaçağ sanayi tarihi, klasik sanayileşme anlatılarının ötesine geçerek, teknolojik ve ekonomik dinamizmin erken örneklerini araştırır. Ders, sanayi kavramının tarihsel gelişimini ve Ortaçağ bağlamında yeniden tanımlanma biçimlerini tartışır. Avrupa'da feodal sistem içinde üretim ilişkileri, lonca yapıları ve zanaatçı sınıfının rolü ele alınır. Ortaçağ İslam dünyasında sanayi üretimi, teknik bilgi ve el işçiliğinin gelişimi üzerinde durulur. İpek, cam, kağıt, sabun, dokuma ve seramik gibi sanayi dalları bölgesel örneklerle analiz edilir. Ders, Bizans, Abbâsî, Selçuklu, Osmanlı ve Batı Avrupa'daki üretim merkezlerini karşılaştırır. Sanayi üretiminin coğrafi dağılımı, doğal kaynaklara ve ticaret yollarına göre değerlendirilir. Teknik bilgi aktarımı, usta-çırak ilişkisi ve zanaatkâr loncalarının eğitim işlevi incelenir. İslami şehirlerde üretim mahallelerinin mekânsal organizasyonu ve çarşı sistemi analiz edilir. Haçlı Seferleri sonrası sanayi teknolojilerinin Avrupa'ya aktarımı üzerinde durulur. Çin, Hindistan ve Orta Asya'daki teknolojik gelişmelerin İslam dünyası ve Avrupa üzerindeki etkisi tartışılır. Su gücüyle çalışan değirmenler ve erken mekanik sistemlerin sanayileşme tarihindeki yeri incelenir. Ders, maden üretimi ve metal işçiliği gibi ağır sanayi alanlarını da kapsar. Ortaçağ'da işbölümü, üretim organizasyonu ve emek gücü yapıları açıklanır. Kadın emeği ve aile işletmeleri üzerinden sanayi üretiminde toplumsal cinsiyet rolleri tartışılır. İktisadi belgeler, arkeolojik veriler ve seyahatnameler tarihsel veri kaynağı olarak değerlendirilir. Sanayi ürünlerinin yerel pazarlar ve uzak ticaret üzerindeki etkisi analiz edilir. Ders, sanayi üretimi ile vergi sistemleri ve devlet denetimi ilişkisini inceler. Teknik bilgi üretiminin bilim, din ve toplumla olan ilişkisi bağlamında yorumlar yapılır. Ortaçağ sanayi üretiminin çevresel etkileri ve doğal kaynak kullanımı ele alınır. Lonca sisteminin üretim üzerindeki denetleyici ve koruyucu rolü incelenir. Ders, sanayiyle ilgili terminolojiyi Arapça, Latince ve diğer diller üzerinden karşılaştırmalı olarak analiz eder. İslami şehirlerdeki atölye sistemleri ve üretim alanlarının sosyal organizasyonu değerlendirilir. Sanayi üretiminin savaş, göç ve siyasal istikrarsızlıklarla olan ilişkisi ele alınır. Ders, sanayinin kültürel üretime (sanat, mimari, el sanatları) katkılarını da kapsar. Ortaçağ'da teknoloji transferinin ve taklidin yaygınlığı tartışılır. Avrupa'da 12. yüzyıldan itibaren başlayan "teknolojik canlanma"nın sanayiye etkisi incelenir. İslam medeniyetinde endüstriyel bilgilerin yazılı kaynaklara geçirilme süreci tartışılır. Ders, modern sanayi devriminin Ortaçağ'da dayanan temellerini sorgulayan yaklaşımları değerlendirir. Öğrencilerden, belirli bir sanayi kolu veya üretim merkezi üzerine temelli bir analiz yapmaları beklenir.				
Ders Kaynakları	Turan Özdemir – İslam Medeniyetinde Sanayi, Yavuz Selim Kıran – Osmanlı'da Sanayi ve Ticaret, Yılmaz Öztuna – Türkiye Tarihi, Yüksel Sevinç – Esnaf Teşkilatları ve Sanayi, KAYNAKLAR, Âşıkpaşazâde – Târîh-i Âşıkpaşazâde, Belâzîrî – Fütûhu'l-Büldân, Benjamin of Tudela – Seyahatler, Bertrand de la Broquière – Doğu Seyahatnamesi, Ebü'l-Fidâ – Takvîmu'l-Büldân, Eviya Çelebi – Seyahatnâme, Frei Jordanus – Mirabilia Descripta, Geoffrey of Villehardouin – Dördüncü Haçlı Seferi Tarihi, İbn Abd Rabbih – el-İkdü'l-Ferîd, İbn Asâkir – Târîhu Dimaşk, İbn Battûta – Rihletü İbn Battûta, İbn Cübeyr – Rihle, İbn Ebî Usaybia – Uyûnu'l-Enbâ fî Tabakâti'l-Etbâ, İbn Fadlân – Rihle, İbn Fazlallah el-Ömerî – Mesâlikü'l-Ebsâr fî Memâlikü'l-Emsâr, İbn Hacer el-Askalanî – ed-Dürrü'l-Kâmine, İbn Hafsûn – Endülü's Yıllıkları, İbn Haldûn – Kitâbu'l-İber ve Mukaddime, İbn Hallikân – Vefeyâtü'l-A'yân, İbn Havkal – Süretü'l-Arz, İbn Hazm – Cümelü's-Siyer ve'l-Ahbâr, İbn Hurdâzbih – Kitâbü'l-Mesâlik ve'l-Memâlik, İbn Kesîr – el-Bidâye ve'n-Nihâye, İbn Kuteybe – Maârif, İbn Münkız – Kitâbü'l-İ'tibâr, İbn Rüste – Alâkû'n-Nefise, İbn Sa'd – Tabakâtü'l-Kübrâ, İbn Şeddâd – el-Alâkû'l-Hatîre fî Zıkr Ümerâi'sh-Shâm, İbn Tûlûn – Târîhu Dimaşk ve'l-Kuds, İbn Züleykâ – Târîhu Kahire, İbnü'l-Azrak – Târîhu Meyyâferikin, İbnü'l-Cevzî – el-Muntazam fî Târîhi'l-Mülûk ve'l-Ümem, İbnü'l-Esir – el-Kâmil fî't-Târîh, İbnü'l-Fakîh – Kitâbü'l-Büldân, İbnü'n-Nebîti – Târîhu'l-Endelüs, İbnü'n-Nedîm – el-Fihrist, Jean de Joinville – Saint Louis'in Hayatı, Kâtib Çelebi – Cihannümâ, Makdisî – Ahsenu't-Tekâsîm fî Ma'rifeti'l-Akâlîm, Marco Polo – Seyahatnâme, Matthew Paris – Chronica Majora, Mes'ûdî – Mürücü'z-Zeheb ve Maâdinu'l-Cevher, Nâsır-ı Hüsrev – Sefernâme, Neşrî – Kitâb-ı Cihannümâ, Orderic Vitalis – Ecclesiastical History, Otto von Freising – Chronica sive Historia de duabus civitatibus, Süleyman et-Tifâşî – Nüzhetü'l-Müşâk, Taberî – Tarihü'r-Rusul ve'l-Mülûk, William of Rubruck – Doğu'ya Seyahat, Yakûbî – Kitâbü'l-Büldân, .. ÇALIŞMA ESERLERİ, .. Abdulhalik Bakır – Eskiçağda Deri, Tahta ve Kağıt Endüstrisi, Abdulhalik Bakır – Eskiçağda Parfüm, Gıda, İlaç Endüstrisi ve Ticareti, Abdulhalik Bakır – Geç Antikçağlardan Geç Ortaçağlara Doğuda ve Batıda Endüstri ve Ticaret, Abdulhalik Bakır – Orta Çağ İslam Dünyasında Deri, Tahta ve Kağıt Sanayi, Abdulhalik Bakır – Orta Çağ İslam Dünyasında Tekstil Sanayii Giyim Kuşam ve Moda, Ali Emiri – Ticaret Tarihi, Ali Erken – Osmanlı'da Üretim ve Tüketim, Ali İzzet Begoviç – Ortaçağ Ekonomisi, Bahaeddin Yediyıldız – Ortaçağ Ekonomik Tarihi, Fikret Adanır – Osmanlı Sanayisi, Fikret Yılmaz – Ticaret ve Sanayi Tarihi, Fuat Köprülü – Türk Edebiyatında Sanayi ve Kent, Hakkı Dursun Yıldız – İslam Sanatları ve Sanayi, Halil İnalçık – Avrupa'da ve Osmanlı'da Sanayi, Halil İnalçık – Esnaf ve Lonca Teşkilatı, Halil İnalçık – Türkiye'de Feodalite, Hayriye Aşçı Ünal – Ortaçağ Ekonomisinde Kadın, Hüseyin Yurttaş – Osmanlı'da Zanaatkarlar, İbrahim Kafesoğlu – Osmanlı'da Toplum ve Ekonomi, İlber Ortaylı – Osmanlı'da Ekonomi ve Toplum, İsmail Hakkı Uzunçarşılı – Osmanlı Tarihi, İsmail Kara – İslam Tarihinde Ekonomik Hayat, Kemal Arı – Osmanlı Sanayi ve Teknoloji Tarihi, M. Şükrü Hanoğlu – İktisadi Tarih Araştırmaları, Mehmet Genç – Osmanlı İktisat Tarihi, Mehmet Kaplan – Ortaçağ Anadolu'sunda Sanayi, Metin Kunt – Osmanlı İktisadi Tarihi, Murat Çetinkaya – Osmanlı İktisadi Düşüncesi, Mustafa Akdağ – Ortaçağ'da Ekonomi ve Toplum, Necdet Sevinç – Türkiye'de Esnaf ve Lonca Teşkilatı, Necmettin İsfendiyaroglu – Ortaçağ Sanayi Tarihi, Niyazi Berkes – Osmanlı Ekonomik Tarihi, Ömer Lütfi Barkan – Osmanlı İktisat Tarihi, Özkan Demirhan – Osmanlı'da Loncalar ve Üretim, Recep Şentürk – Osmanlı'da Ekonomik ve Sosyal Hayat, Selim Deringil – Osmanlı'da Modernleşme ve Sanayi, Suat Yalaz – Türk Tarihinde Sanayi ve Ticaret, Süleyman Yalçın – Osmanlı'da Ticaret ve Sanayi				

Hafta	Konu
1	Giriş ve Teorik Çerçeve
2	Ortaçağ'ın Ekonomik Yapısı ve Üretim Sistemleri
3	Erken Sanayi Faaliyetlerinin Kökenleri
4	İslam Dünyasında Sanayi ve Zanaat
5	Avrupa'da Sanayi Gelişimi ve Zanaat Yapıları
6	Bizans, Çin ve Hindistan'da Sanayi Üretimi
7	Teknoloji ve Mekanik Bilgi
8	Ara Sınav
9	Sanayi Kolları I: Dokumacılık, İplik ve Deri Ürünleri
10	Sanayi Kolları II: Metal, Maden ve Cam İşçiliği
11	Sanayi Kolları III: Kağıt, Sabun, Boya, Seramik
12	Ticaret ve Sanayi İlişkisi
13	İşgücü, Kadın Emeği ve Toplumsal Yapı
14	Sanayi Üzerinde Siyasal ve Dini Etkiler
15	Ortaçağ'dan Modern Sanayiye Geçişin Temelleri
16	Yarıyl Sonu Sınavı

Program Çıktıları	
1	Lisansüstü eğitim öğrencisi, olayları değerlendirirken çeşitli tahlil ve tespitler yaparak, tarihi hadiselerle daha derinlemesine vakıf olunabileceğini bilir
2	Sosyal bilimlerin sağladığı modern araştırma yöntemlerini uygulayarak çeşitli alanlarda özgün araştırmalar yapabilir. Bu araştırmalarında ana kaynaklara ulaşır bunların sağladığı bilgileri değerlendirebilir
3	Alanıyla ilgili yapılmış herhangi bir araştırmanın özgün ve bilimsel yeterlilikte bir çalışma olup olmadığı tayin edebilir .
4	Tarih disiplini ile ilgili konularda uzman ya da bilgisi olmayan dinleyicileri bilgilendirir, onlara elde ettiği bulgularla ilgili düşüncelerini açık bir biçimde yazılı ve sözlü olarak ifade eder
5	Sosyal bilimlerin sağladığı metodolojik ve kuramsal imkanları kullanarak tetkik, tahlil ve teşhis yapabilme yeteneğine sahiptir
6	Sahasıyla ilgili çalışmaları yetkin bir şekilde ve inisiyatif kullanarak yapabilir.
7	Araştırmaları esnasında karşılaşılabileceği engelleri nasıl aşacağını bilir ve çözümleri uygular.
8	Çalışmaları sırasında bilimsel ahlaki değerleri bir an olsun unutmadan bunlara sadık kalır
9	Tarihçinin sürekli çalışması ve sahasıyla ilgili yayınları takip etmesi gerektiğini bilir. Bunları takip ederken, yeni gelişmelerden ve varılan bilimsel sonuçlardan haberdar olur
10	Çalışmalarının sonuçlarının sadece meslektaşlarına değil, çeşitli toplumsal kesimlere de ulaşmasını sağlar
11	Ülkenin kültürel, medeni ve milli varlığının gelişmesi için bu sonuçları azami ölçüde kullanır
12	Bir sosyal bilimci olduğunun farkında olarak toplumla bağlarını hem mesleki hem de insani anlamda güçlü tutar
13	Kaynak dillerini bilir. Tarih alanında yapılmış güncel araştırmaları takip ederek yeterli düzeyde anlayabilir ve meslektaşları ile iletişim kurabilecek düzeyde yabancı dil bilgisine sahip olmayı amaç edinir
14	Tarih metodolojisini kullanarak eleştirel düşünme, yaratıcı düşünme, yorumlama ve sentez yapma becerilerine sahiptir ve alanıyla ilgili çalışmaları bağımsız veya ortak çalışma olarak yürütebilir

Ders Öğrenme Çıktısı - Program Çıktıları (1 -5 Puan Aralığı)														
Ders Öğrenme Çıktısı	PÇ 1	PÇ 2	PÇ 3	PÇ 4	PÇ 5	PÇ 6	PÇ 7	PÇ 8	PÇ 9	PÇ 10	PÇ 11	PÇ 12	PÇ 13	PÇ 14
Ortaçağ'da sanayi faaliyetlerinin yapısını, üretim tekniklerini ve iş gücü organizasyonlarını tarihsel bağlamda analiz edebilir.	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Avrupa, İslam dünyası ve Asya'daki sanayi merkezlerini karşılaştırmalı olarak inceleyerek ekonomik ve toplumsal etkilerini değerlendirebilir.	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Sanayi üretim sistemleri ile ekonomik, sosyal ve kültürel faktörler arasındaki etkileşimleri eleştirel bir perspektifle tartışabilir.	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Ortaçağ'daki teknik gelişmelerin ve bilgi aktarım süreçlerinin sanayi tarihindeki rolünü yorumlayabilir.	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Belirli bir sanayi kolu veya üretim merkezi üzerine akademik araştırma yaparak tarihsel belgelerden yararlanabilir.	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Ortalama Değer	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-